

DE NEDERLANDSCHE HANDELSHOOGESCHOOL
IN DE EERSTE JAREN VAN HAAR BESTAAN
DOOR PROF. MR. G. NAUTA.

Den loop der gebeurtenissen doorgronden, zijn tijd kennen, snel besluiten, kloek durven, zijn eenige van de vele eigenschappen, waaraan een goed koopman behoort te voldoen. Dat zij ook bij onze Nederlandsche kooplieden in het algemeen en bij den Rotterdamschen handelsstand in het bijzonder niet ontbreken, bewijst een kort overzicht van de wording en den eersten groei onzer Nederlandsche Handelshoogeschool.

Nadat in den loop der jaren in het buitenland op meerdere plaatsen ook voor de hoogeschoolopleiding van den koopman door oprichting van daartoe bestemde inrichtingen was gezorgd en ook in ons land een toenemend aantal verspreide stemmen hare wenschelijkheid en noodzakelijkheid had bepleit, kwamen na verschillende voorbereidende besprekingen in het begin van Februari 1913 vijftien Rotterdamsche heeren bijeen ten einde tot meer vaste plannen te komen. Op hun initiatief werd op Dinsdag 29 April 1913 door een Comité van oprichters, ter vergadering bijeengeroepen door den President van de Kamer van koophandel en fabrieken te Rotterdam, in de vergaderzaal van deze Kamer de Vereeniging tot oprichting eener Nederlandsche Handelshoogeschool gevormd. In dezelfde maand zette men in eene „Memorie inzake de vestiging eener Nederlandsche Handelshoogeschool te Rotterdam” aan den Handel uiteen, hoe „steeds meer zoowel in binnen- als buitenland de behoefte gevoeld [werd] den toekomstigen koopman eene meer wetenschappelijke opvoeding te geven”, en dat hierom een hoogeschool gewenscht was met het doel, „1° aan volwassen jongelieden, die in den handel wenschen te gaan, zoowel algemeene ontwikkeling als de noodige vakkennis te geven. 2° toekomstige leeraren aan handelsscholen op te leiden. 3° kooplieden en personen, die een aan den handel verwant vak uitoefenen, de mogelijkheid te openen, zich in bepaalde onderdeelen van de handelswetenschap verder te bekwamen. 4° consulaire en diplomatieke ambtenaren, journalisten e. a. in de gelegenheid te stellen kennis van de handelswetenschappen te verwerven”. De studietijd zou in den regel niet langer dan twee jaren duren, opdat de studenten niet te laat in de praktijk zouden komen en

108

DE NEDERLANDSCHE HANDELSHOOGESCHOOL
FOTO C. VREEDENBURGH

nog de gelegenheid zouden hebben een tijd lang naar het buitenland te gaan.

In korten tijd had eene finantieele Commissie onder voorzitterschap van den heer W. Westerman een aanmerkelijk geldbedrag bijeen en reeds op den 23 Juli 1913 verklaarde de heer C. A. P. van Stolk, voorzitter van het voorloopig bestuur, wiens naam vanaf het eerste begin onafscheidelijk aan de oprichting was verbonden, op eene ledenvergadering in het Notarishuis te Rotterdam, dat het tot stand komen der Hoogeschool finantieel was verzekerd. Op dezelfde vergadering werden de statuten vastgesteld met bepaling, dat de vereeniging voortaan zou heeten Nederlandsche Vereeniging voor Hooger Handelonderwijs (Nederlandsche Handels-Hoogeschool), en werd een Algemeen Bestuur, een Raad van Beheer, een Dagelijksch Bestuur en een College van Curatoren benoemd. Op 25 Augustus 1913 volgde de benoeming van den eersten hoogleeraar mr. dr. G. W. J. Bruins te 's-Gravenhage, door Curatoren tevens aangewezen tot Rector Magnificus. Dat men voor de organisatie van de hoogeschool en haren opzet niet licht een betere keus had kunnen doen is sindsdien herhaaldelijk uitgesproken en zeker ook niet te ontkennen.

De groote moeilijkheden verbonden aan de keuze der onderwijsvakken, der leerkrachten, aan het geven aan elk vak van zijn juiste plaats in een nog weinig omlijnd studieveld als de handelswetenschap beslaat en daarbij nog aan de huisvesting is men alle onder leiding of krachtige medewerking van den eersten Rector Magnificus te boven gekomen.

Drie gewone en 11 buitengewone hoogleeraren en 6 lectoren waren benoemd, 60 studenten, van wie 5 voor enkele lessen, waren ingeschreven, toen op Zaterdag 8 November 1913 — sindsdien steeds als dies natalis gevierd — des namiddags te half drie in de Groote Zaal der Societeit Harmonie (Doele) in tegenwoordigheid van vele autoriteiten, waaronder meerdere ministers, den Burgemeester onzer gemeente en Curatoren en Senaten der Nederlandsche Universiteiten en der Technische Hoogeschool de opening der Hoogeschool plaats had. De heeren A. G. Kröller, voorzitter van het Algemeen Bestuur, dr. D. Bos, voorzitter van het College van Curatoren, de Rector Magnificus, mr. P. W. A. Cort van der Linden, Minister van Binnenlandsche Zaken, mr. A. R. Zimmerman, Burgemeester van Rotterdam, Phs. van Om-

meren, vice-voorzitter der Kamer van Koophandel en fabrieken te Rotterdam, prof. G. Jelgersma, Rector Magnificus der Rijksuniversiteit te Leiden, H. Rud. du Mosch, lid van de Kamer van koophandel en fabrieken te Amsterdam, spraken allen in van vertrouwen in de toekomst der Hoogeschool getuigende woorden tot eene gevulde zaal, terwijl Hare Majesteit de Koningin van hare toegejuichte belangstelling deed blijken door ons vaderland en Rotterdam met de gebeurtenis van dat oogenblik telegrafisch geluk te wenschen. De gehouden redevoeringen zijn alle afgedrukt in het Gedenkschrift ter herinnering aan de opening der Nederlandsche Handelshoogeschool te Rotterdam.

Kort daarop namen de colleges een aanvang. Zij waren en zijn sindsdien voornamelijk gericht op een tweejarige koopmansopleiding, waarvoor de kern wordt gevormd door *a.* de leer der economie, het munt-, crediet- en bankwezen, *b.* de bedrijfsleer, de balansleer, kennis van berekeningen op handelsgebied, *c.* het burgerlijk recht en de hoofdbeginselen der burgerlijke rechtsvordering, het handelsrecht en faillissementsrecht en *d.* de economische geschiedenis van den nieuweren tijd, de algemeene economische aardrijkskunde en die van Nederland en Koloniën.

Het is duidelijk, dat de eerst getroffen regeling van dat onderwijs en het zich daarbij aansluitende examen ter verkrijging van een „diploma handelseconomie” in den loop der eerste jaren herhaaldelijk naar de lessen van de ondervinding in onderdeelen is gewijzigd, en ook thans nog niet volmaakt kan worden genoemd. De jaarlijksche redevoeringen van den Rector Magnificus op den dies natalis bewijzen dit afdoende.

Reeds spoedig werd een aanvang gemaakt met den uitbouw van het onderwijs; van bijzondere colleges, ingesteld voor de opleiding voor den consulaire dienst en van de invoering van een doctorale studie met deze afsluitend doctoraat in de handelswetenschap na verdediging van een proefschrift, kon reeds in het eerste Verslag van de lotgevallen der Hoogeschool worden melding gemaakt, terwijl in den loop van den cursus 1915-1916 de regeling van eene aanvullende studie in de rekeningwetenschap naast de doctorale opleiding in het onderwijsreglement eene plaats vond. Plannen voor eene voortgezette opleiding en een examen in de verzekeringwetenschap werden gemaakt doch kregen nog niet hun beslag.

Gelijken tred met de organisatie der hoogeschool hield die van hare hulpinstellingen, de bibliotheek en het in den loop van het eerste studiejaar opgerichte economisch archief. Onder leiding van den eersten bibliothecaris dr. T. P. Sevensma werd vooral de bibliotheek in korten tijd van groot nut voor het onderwijs. Reeds in het eerste jaar klom de voorraad boeken tot omstreeks 5000 deelen en waren omstreeks 230 tijdschriften geregeld aanwezig. Nadien breidde zich het magazijn zeer belangrijk uit. Het economisch archief ontving in het tweede studiejaar de verslagen van 605 maatschappijen. Met de toeneming van het aldus verzamelde studiemateriaal kwam ook eene groote vermeerdering van bezoekers, voornamelijk studenten.

Desnelle toeneming van het aantal nieuwingeschrevenen (studiejaar 1913-1914, 70, studiejaar 1914-1915, 96, studiejaar 1915-1916, 109, studiejaar 1916-1917, 165 en op 8 November 1917, 210) toont, zelfs wanneer men den niet onwaarschijnlijken invloed van den wereldoorlog in de richting van eene vergrooting van het aantal studeerenden in aanmerking neemt, hoe rijp de bodem was voor een onderwijs-instituut voor hogere koopmans-opleiding.

Een der bezwaren, waarvoor allen, die hunne krachten aan de eerste jaren van de nieuwe instelling hebben gegeven, hebben gestaan, bestond in het vinden en inrichten van de noodige localiteiten voor onderwijs en verzamelingen. Kon men het eerste studiejaar volstaan met een viertal zalen van het Bataafsch genootschap voor proefondervindelijke Wijsbegeerte, en de veilingzaal, alle zich bevindende boven in het beursgebouw en eenige ten dienste van bibliotheek en economisch archief ingerichte localiteiten in het perceel Gelderschekade 21b, in het daarop volgende moesten daaraan drie lokalen van een vroegere lagere school aan de Dijkstraat worden toegevoegd. De goede gang van het onderwijs eischte evenwel dringend verandering en de betrokken colleges gaven aan dezen eisch gehoor, toen zij, niettegenstaande de onzekerheid en moeilijkheden tengevolge van den oorlog, toch besloten tot den bouw van een eigen huis voor de Hoogeschool. Onder leiding van de architecten Van der Heijden en Van Nieuwenhuijzen begon de aannemer J. H. Nieuwenhuizen den 9 November 1915 den bouw op een aan den oostelijken hoek van den Pieter de Hoochweg en den Westzeedijk te Rotterdam gelegen terrein, nadat den dag te voren de heer A. G. Kröller in

aanwezigheid van een kleinen kring genoodigden den eersten steen had gelegd. Op 1 Augustus 1916 was het gebouw, bedoeld voor een tijdelijk gebruik door de Hoogeschool van 10 of 15 jaren, in hoofdzaak gereed en op 4 October daaropvolgende werd het in gebruik genomen.

Zoo werd de derde verjaardag der Hoogeschool gevierd in eigen omgeving. Op dien dag werd het gebouw ingewijd in eene vereenigde vergadering van Curatoren en den Senaat der Hoogeschool, tevens bijgewoond door den Raad van Beheer der Vereeniging. Bij de plechtigheid waren aanwezig Hare Majesteit de Koningin en Zijne Koninklijke Hoogheid de Prins der Nederlanden met gevolg en vele hooge autoriteiten uit den lande. De heer C. A. P. van Stolk, onder-voorzitter van het College van Curatoren, leidde de bijeenkomst en nadat de heeren A. G. Kröller en mr. G. W. J. Bruins eene rede hadden gehouden, sprak de Koningin hartelijke woorden. Na afloop der vergadering bezichtigden de hooge Gasten het gebouw en onderhielden zich met enkelen der aanwezigen.

Het gebouw is thans ruim een jaar in gebruik en voldoet uitstekend. Alleen moesten door de zeer groote toeneming van het aantal studenten, welke de verwachtingen verre overtreft, reeds plannen worden gemaakt tot eenige veranderingen voor het verkrijgen van meer zitplaatsen in de groote collegekamers.

Ook de studenten zijn met de organisatie hunner maatschappij niet ten achter gebleven. Op den 11 December 1914 werd op initiatief van den heer F. E. Deen besloten tot de oprichting van een Rotterdamsch Studentencorps, hetwelk reeds onder zijn eersten rector J. Fresemann Viëtor blijk gaf van veel levenskracht. De Sociëteit wist na eenige omzwervingen lokalen te huren op twee bovenverdiepingen van het pand Coolsingel 9b. Ben ik wel ingelicht, dan is de toename van het aantal corps- en sociëteitsleden zoo groot, dat reeds naar eene ruimere behuizing moet worden rondgezien. Het corps doet jaarlijks een Studentenalmanak het licht zien en volgt ook overigens op vele wijzen de tradities van de corpsen elders. Zoo bezit men een groentijd en is in den avond van de inwijding van het eigen gebouw der Hoogeschool door het corps aan den senaat der professoren eene serenade gebracht met fakkellicht en muziek, welke uitstekend slaagde. In talrijke onder-vereenigingen toont het corps jeugdige kracht.

PROF. DR. R. H. VAN DORSTEN † 11 MAART 1917
NAAR HET SCHILDERIJ VAN W. VAN NIEUWENHOVEN

Zijn zinspreuk „En desespereert niet” moge in voor zijn bestaan zwaarder tijden die kracht levend doen blijven.

De damesstudenten vereenigden zich gedurende den cursus 1914-1915 in de Rotterdamsche-Vrouwelijke-Studenten-Vereeniging met als eerste presidente mej. J. S. E. Catz.

Hoewel door den senaat van professoren met veel instemming begroet, ging het de reeds in den aanvang van 1915 onder voorzitterschap van Jhr. F. W. L. de Beaufort tot stand gekomen Rotterdamsche Studenten-Studievereeniging minder voorspoedig. In den loop van het jaar 1917 werden pogingen gedaan door eene reorganisatie de vereeniging meer leven in te blazen. Of dit resultaat zal hebben moet de toekomst leeren.

Kon ik tot nu toe steeds op blijden vooruitgang wijzen, het overlijden van den eersten president-curator dr. D. Bos en later ook van diens opvolger mr. H. L. Drucker, alsmede van professor dr. R. H. van Dorsten en reeds meer dan een student vormden droeve schaduwplekken.

Maakt men evenwel de balans, dan is het niet twijfelachtig of de oprichters der Hoogeschool zullen zich in hun vertrouwen niet beschaamd, hun durf naar waarde beloond vinden. De overtuiging grondslagen te hebben gelegd voor vooruitgang van de gewichtige takken van ons volksbestaan, waarvoor de Hoogeschool in de eerste plaats opleidt en het aanschouwen van het thans sterke op die fundamenten opgetrokken gebouw zal allen, die hunne krachten aan de Hoogeschool gaven, een groote voldoening zijn.